

Prill 2019

Banka e Shqipërisë
Departamenti i Politikës Monetare

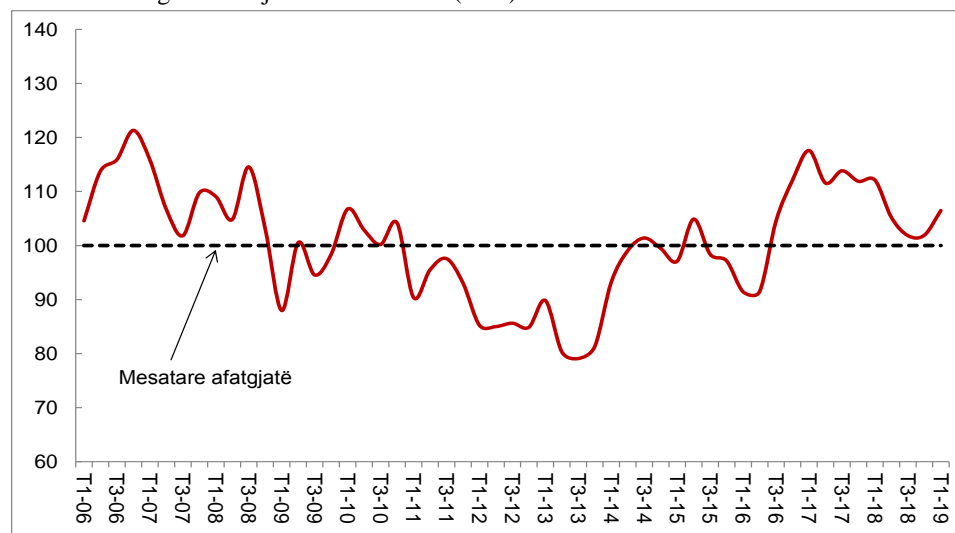

Komisioni Evropian¹

Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe të Konsumatorit Tremujori i parë 2019

Treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE) u rrit me 4.6 pikë gjatë tremujorit të parë të vitit 2019, duke shënuar vlerën 106.5. Ky nivel i TNE-së mbetet mbi mesataren e tij afatgjatë (*Grafik 1*). Përmirësimi i treguesit i atribuohet kryesisht rritjes së besimit në sektorin e ndërtimit dhe besimit konsumator. Besimi u përmirësua edhe në sektorin e tregtisë, e paralelisht me të u rrit lehtësisht në sektorin e shërbimeve. Në të njëjtin tremujor, besimi në sektorin e industrisë shënoi rënie.

Grafik 1. Treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE)

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

¹ Vrojtmet e besimit bashkëfinancohen nga Bashkimi Evropian. Duke filluar nga muaji maj i vitit 2016, ato kaluan në programin e harmonizimit të Komisionit Evropian. Ndryshimet metodologjike që shoqëruan këtë kalim janë shpjeguar në Komentin Metodologjik “Kalimi i Vrojtimeve të Besimit në Programin e Harmonizuar të Vrojtimeve të Besimit”, të publikuar në faqen e internetit të Bankës së Shqipërisë.

Treguesi i besimit në sektorin e industrisë (TBI) shënoi rënie me 0.7 pikë përqindje gjatë tremujorit të parë. Megjithatë, TBI-ja vijon të mbetet mbi mesataren historike, me 5.4 pikë përqindje (*Grafik 2*). Dinamika rënëse e treguesit pasqyroi përkeqësimin e dy prej balancave formuese të tij, *kontratave porositëse* (me 8.8 pikë përqindje) dhe *gjendja e inventarëve*² (me 0.8 pikë përqindje). Balanca tjetër përbërëse e TBI-së, *prodhimi*, shënoi një rritje me 7.4 pikë përqindje, rritje e cila nuk arriti të balancojë efektin rënës nga dy komponentët e tjerë të treguesit. Rënie shënuan edhe balanca të tjera të vrojtimit si: *kontratave porositëse nga eksportet, pritjet për ecurinë e prodhimit dhe pritjet për ecurinë e punësimit në tremujorin e ardhshëm*. Për sa i takon *gjendjes financiare dhe normës së shfrytëzimit të kapaciteteve*, ato rezultuan të përmirësuara në tremujorin në analizë. Më konkretisht, norma e shfrytëzimit të kapaciteteve qëndroi rreth mesatares 77.1%, duke u rritur me 1.3 pikë përqindje krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Kjo normë rezultoi 2.7 pikë përqindje mbi nivelin e shënuar në të njëjtin tremujor një vit më parë dhe 4.6 pikë përqindje mbi mesataren historike të saj.

Treguesi i besimit në sektorin e ndërtimit (TBN) u rrit me 8.0 pikë përqindje gjatë tremujorit të parë, duke u zhvendosur mbi mesataren historike të tij (*Grafik 3*). Dinamika e TBN-së u ndikua nga rritja e të dy balancave përbërëse të treguesit, *aktivitetit ndërtues* me 9.3 pikë përqindje dhe *kontratave porositëse* me 6.7 pikë përqindje. Edhe balancat e tjera të vrojtimit si: *gjendja financiare, punësimi dhe pritjet për të në të ardhmen*, shënuan rritje në tremujorin e parë. Këtë dinamikë ndoqi edhe *norma e shfrytëzimit të kapaciteteve*, e cila u rrit si në terma tremujorë me 3.6 pikë përqindje, ashtu edhe në terma vjetorë me 4.0 pikë përqindje. Kjo normë e shfrytëzimit të kapaciteteve rreth 66.4%, qëndron 2.7 pikë përqindje mbi mesataren historike të treguesit.

Treguesi i besimit në sektorin e shërbimeve (TBSH) shënoi një rritje të lehtë me 0.3 pikë përqindje në tremujorin e parë, duke ndërprerë dinamikën rënëse të ndjekur prej një viti. Treguesi qëndron 4.3 pikë përqindje mbi mesataren historike të tij (*Grafik 4*). Përmirësimi i TBSH-së i atribuohet vetëm njërit prej komponentëve të tij formues, balancës së *kërkesës*, të përmirësuar me 1.0 pikë përqindje. Ndërkohë, balanca tjetër përbërëse e TBSH-së, *ecuria e biznesit*, shënoi rënie me 0.4 pikë përqindje. Dinamika rënëse shfaqën edhe balancat e tjera të vrojtimit si: *pritjet për kërkesën në tremujorin e ardhshëm, punësimi, pritjet për të në tremujorin e ardhshëm dhe gjendja financiare*. Për sa i takon *normës së shfrytëzimit të kapaciteteve*, ajo rezultoi rreth 78.9%, 7.9 pikë përqindje mbi nivelin e shënuar në tremujorin e mëparshëm. Kjo normë qëndron mbi nivelin e shënuar në të njëjtën periudhë një vit më parë dhe ndjeshëm mbi mesataren historike.

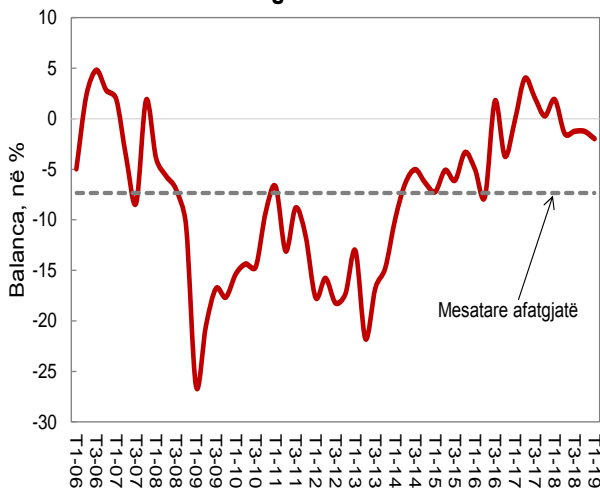
Edhe **treguesi i besimit në sektorin e tregtisë (TBT)** ndërpreu prirjen rënëse të tre tremujorëve të mëparshëm, duke u rritur me 4.0 pikë përqindje gjatë tremujorit në analizë. Megjithatë, treguesi mbetet nën mesataren historike (*Grafik 5*). Në përmirësimin e TBT-së kontribuan të dy balancat përbërëse të tij, *ecuria e biznesit dhe pritjet për ecurinë e punësimit në tremujorin e ardhshëm*, të cilat u rritën me përkatësisht 4.2 dhe 3.8 pikë përqindje. Rritje shënoi edhe balanca e *punësimit në tremujorin në analizë*. Ndërkohë, balanca të tjera të vrojtimit, si: *gjendja financiare dhe pritjet për ecurinë e biznesit në tremujorin e ardhshëm*; ranë krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Lidhur me *normën e shfrytëzimit të kapaciteteve*, me gjithë rënie tremujore prej 4.0 pikësh përqindjeje, ajo qëndron rreth 1.3 pikë përqindje mbi nivelin e shënuar në të njëjtën periudhë një vit më parë. Megjithatë, niveli i rezultuar i normës së shfrytëzimit të kapaciteteve rreth 71.2% në tremujorin e parë mbetet nën mesataren historike.

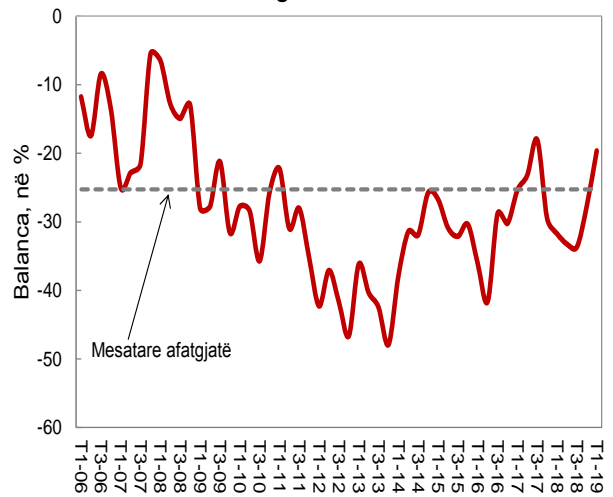
² Balanca e *gjendjes së inventarëve* u rrit me 0.8 pikë përqindje. Shtimi i inventarëve interpretohet si zhvillim negativ për biznesin. Balanca përkatëse shumëzohet me -1 kur llogaritet TBI-ja.

Treguesi i besimit konsumator (TBK) u rrit me 3.2 pikë përqindje në tremujorin e parë, duke qëndruar mbi mesataren historike të tij për të dytin tremujor radhazi (*Grafik 6*). Përmirësimi i mëtejshëm i besimit konsumator reflektoi rritjen e të katër balancave formuese të tij: *blerjet e mëdha* me 5.9 pikë përqindje; *situata e përgjithshme ekonomike e pritur në vend* me 2.8 pikë përqindje; *situata e të ardhurave dhe shpenzimeve* me 2.6 pikë përqindje; dhe *situata financiare e pritur e familjes* me 1.7 pikë përqindje.

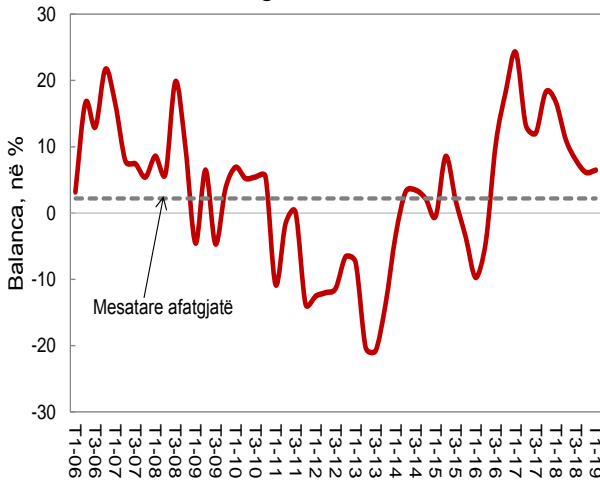
Grafik 2. Treguesi i besimit në industri

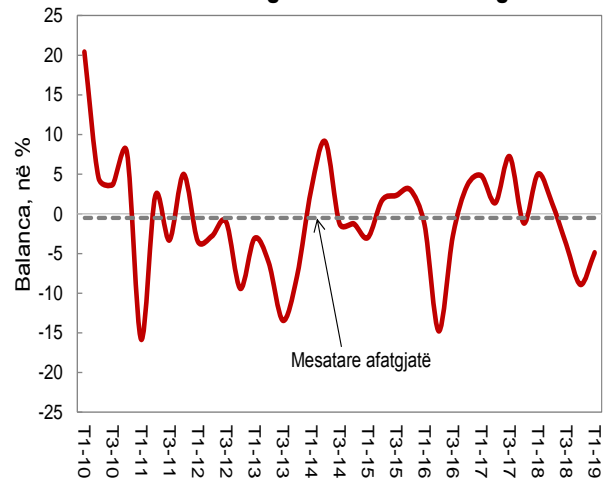
Grafik 3. Treguesi i besimit në ndërtim

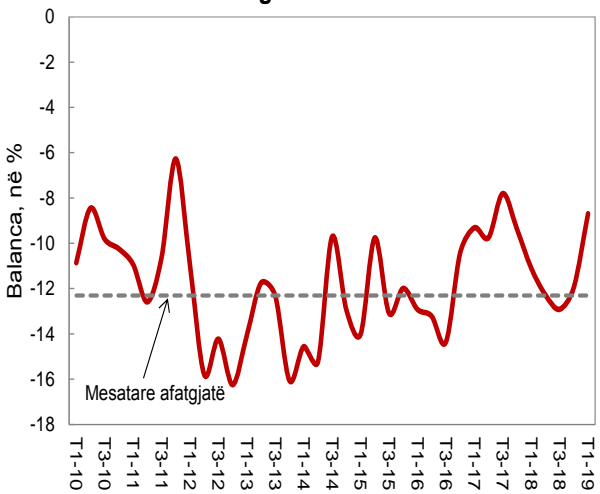
Grafik 4. Treguesi i besimit në shërbime

Grafik 5. Treguesi i besimit në tregti

Grafik 6. Treguesi i besimit konsumator

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

Tabelë 1. Treguesit e besimit sipas sektorëve *

	Vlerat			2017	2018				2019	Situata aktuale	
	min	mes	max	T4	T1	T2	T3	T4	T1	Konjunkturale**	Strukturore***
Industri	-26.4	-7.4	4.8	0.3	1.9	-1.5	-1.2	-1.3	-2.0	↓	+
Ndërtim	-47.9	-25.3	-5.5	-29.5	-31.7	-33.2	-33.7	-27.7	-19.7	↑	+
Shërbime	-20.8	2.2	24.2	18.3	16.8	11.1	8.0	6.1	6.5	↑	+
Tregti	-15.8	-0.5	20.4	-1.2	5.0	1.3	-3.9	-8.9	-4.9	↑	-
Konsumator	-19.0	-12.3	-6.3	-9.4	-11.1	-12.3	-12.9	-11.9	-8.7	↑	++

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

*) Treguesit janë llogaritur nga balanca të rreguluara për sezonalitet, me përjashtim të balancës së pritjeve për punësimin në tremujorin e ardhshëm në sektorin e tregtisë, e cila nuk shfaq sezonalitet. Balancat minimale, mesatare dhe maksimale, janë të llogaritura duke filluar prej: T2-2002, për treguesit e besimit në industri dhe ndërtim; T4-2002, për treguesit e besimit në shërbime; T1-2010, për treguesin e besimit në tregti; dhe T2-2003, për treguesin e besimit konsumator.

**) Situata krahasuar me tremujorin e mëparshëm.

***) Situata për secilin tregues konsiderohet: shumë e kënaqshme (++) kur treguesi është më shumë se 1 devijim standard më i lartë se mesatarja; e kënaqshme (+) kur treguesi është më pak se 1 devijim standard më i lartë se mesatarja; e pakënaqshme (-) kur treguesi është më pak se 1 devijim standard më i ulët se mesatarja; dhe shumë e pakënaqshme (--) kur treguesi është më shumë se 1 devijim standard më i ulët se mesatarja.

Tabelë 2. Balancat kryesore të sektorëve të ekonomisë (në pikë përqindje)

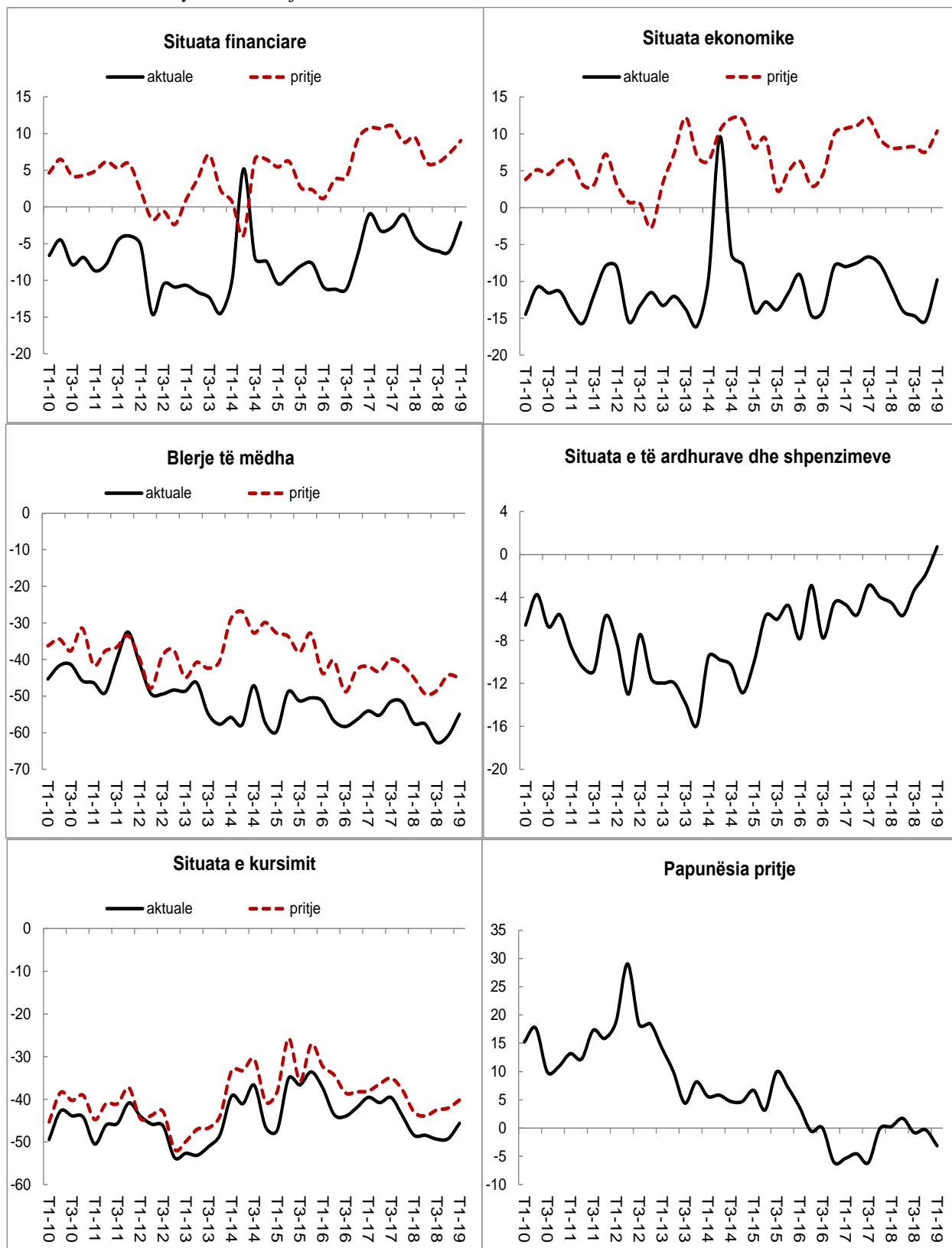
	2017				2018				2019
	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1
INDUSTRIA									
Prodhimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBI-së)	10.6	15.1	11.2	14.2	14.2	8.3	11.3	1.7	9.1
Kontratat porositëse (pyetja 2, komponent i TBI-së)	-11.9	-4.5	-6.5	-12.6	-10.9	-13.5	-11.6	-11.3	-20.1
Inventari i produkteve të përfunduara (pyetja 4, komponent i TBI-së)	-0.8	-1.4	-1.6	0.8	-2.4	-0.8	3.5	-5.8	-5.0
Kontratat porositëse nga eksportet (pyetja 3)	-11.5	-8.6	-4.2	-10.4	-4.9	-9.1	-10.9	-8.5	-9.2
Prodhimi pritje (pyetja 5)	34.7	37.1	32.5	33.0	33.2	28.2	31.4	41.1	33.6
Çmimet e produkteve pritje (pyetja 6)*	3.4	5.2	0.1	2.0	5.0	3.9	2.8	4.4	5.6
Punësimi pritje (pyetja 7)	14.3	13.4	16.5	11.3	13.5	9.7	9.1	13.1	9.4
Gjendja financiare (pyetja 17)	17.1	20.6	8.5	17.7	15.1	9.1	10.5	4.6	9.2
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 13)	74.4	74.2	73.7	73.1	74.5	73.9	74.9	75.8	77.1
NDËRTIMI									
Aktiviteti ndërtues gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBN-së)	-7.7	-7.2	2.2	-12.5	-13.1	-12.9	-16.7	-9.3	0.0
Kontratat porositëse (pyetja 3, komponent i TBN-së)	-43.1	-39.1	-38.2	-46.6	-50.4	-53.6	-50.6	-46.0	-39.3
Punësimi pritje (pyetja 4)	8.0	11.8	11.5	7.2	0.6	3.2	6.1	5.9	9.0
Çmimet pritje (pyetja 5)*	58.5	63.8	64.5	60.0	59.4	60.8	62.6	62.6	63.5
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 7)	61.7	63.2	62.0	60.1	62.4	60.1	60.0	62.9	66.4
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 8)	-4.0	1.4	-1.1	0.2	-5.1	-18.0	-2.4	-7.1	-0.6
Gjendja financiare (pyetja 9)	-13.5	-8.2	-10.8	-5.5	-12.8	-16.1	-16.4	-13.6	-1.5
SHËRBIME									

Ecuria e biznesit gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBSH-së)	23.8	11.5	10.8	20.1	15.1	13.7	9.8	8.8	8.5
Kërkesa gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 2, komponent i TBSH-së)	24.6	15.1	13.3	16.4	18.4	8.5	6.2	3.5	4.5
Kërkesa pritje (pyetja 3)	22.6	26.0	34.1	35.3	35.2	29.6	30.7	26.2	22.8
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 4)	7.0	5.2	3.1	7.8	6.4	6.9	-3.9	3.7	2.6
Punësimi pritje (pyetja 5)	6.3	10.0	12.0	9.9	10.5	7.8	5.7	7.9	4.8
Çmimet pritje (pyetja 6)*	-0.2	2.6	0.0	-1.5	-1.4	3.4	0.4	1.8	-3.0
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 9)	77.8	72.5	73.0	71.2	74.8	75.4	75.7	71.0	78.9
Gjendja financiare (pyetja 10)	27.8	7.9	9.8	17.9	11.7	5.1	8.3	11.3	5.6
TREGTIA									
Ecuria e biznesit gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 1, komponent i TBT-së)	5.3	1.5	9.5	-4.1	1.6	1.0	-7.2	-11.2	-7.0
Punësimi pritje (pyetja 5, komponent i TBT-së)*	4.3	1.3	4.9	1.8	8.4	1.7	-0.5	-6.6	-2.8
Ecuria e biznesit pritje (pyetja 4)	20.3	45.8	28.1	38.8	29.7	29.5	28.6	17.8	17.6
Çmimet pritje (pyetja 6)*	0.7	-6.0	0.5	-0.6	-1.0	5.0	0.8	-5.7	1.2
Norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (në %, pyetja 8) *	69.6	70.0	70.5	68.9	69.9	72.6	71.2	75.2	71.2
Gjendja financiare (pyetja 9)	7.9	-3.5	4.7	0.1	-2.2	-3.7	-2.4	-7.1	-11.4
Punësimi gjatë tre muajve të kaluar (pyetja 10)*	-0.5	2.0	-1.9	1.0	-4.0	-2.9	2.3	-6.6	-2.1
KONSUMATORI									
Situata financiare pritje (pyetja 2, komponent i TBK-së)	10.7	10.7	11.0	8.8	9.5	6.1	6.1	7.3	9.0
Situata ekonomike pritje (pyetja 4, komponent i TBK-së)	10.7	11.2	12.1	9.3	8.1	8.1	8.2	7.6	10.4
Blerjet e mëdha aktuale (pyetja 8, komponent i TBK-së)	-54.1	-55.2	-51.5	-51.7	-57.4	-57.6	-62.6	-60.8	-54.9
Gjendja aktuale financiare (pyetja 12, komponent i TBK-së)	-4.7	-5.6	-2.9	-4.0	-4.5	-5.7	-3.3	-1.8	0.7
Situata financiare gjatë dymbëdhjetë muajve të kaluar (pyetja 1)	-1.0	-3.3	-2.7	-1.0	-4.1	-5.5	-6.0	-6.0	-2.1
Situata ekonomike aktuale (pyetja 3)	-8.0	-7.5	-6.7	-7.7	-10.8	-14.0	-14.7	-15.3	-9.8
Çmimet pritje (pyetja 6)	-14.8	-19.4	-19.3	-17.5	-16.6	-15.8	-18.5	-17.4	-22.1
Papunësia pritje (pyetja 7)	-5.4	-4.6	-6.1	-0.1	0.3	1.7	-0.8	-0.3	-3.1
Blerjet e mëdha pritje (pyetja 9)*	-41.9	-43.3	-39.9	-41.4	-45.0	-49.4	-48.6	-44.3	-45.0
Kursimi aktual (pyetja 10)*	-39.5	-40.8	-39.6	-43.9	-48.4	-48.4	-49.3	-49.2	-45.6
Kursimi pritje (pyetja 11)*	-38.1	-36.4	-35.1	-37.9	-43.0	-43.9	-42.5	-42.1	-40.2

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Biznesit dhe Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

*Balancat nuk shfaqin sezonalitet dhe, si të tilla, janë të parregulluara sa i takon atij.

Grafik 7. Balancat kryesore të Vrojtimit të Besimit të Konsumatorit

Burimi: Vrojtimi i Besimit të Konsumatorit, Banka e Shqipërisë.

Aneks

Shpjegime metodologjike

Balanca është treguesi që përdoret më shpesh për agregimin e të dhënave cilësore nga vrojtimet. Ajo llogaritet si diferencë midis përqindjes së përgjigjeve pozitive dhe përqindjes së përgjigjeve negative. Balanca shprehet në pikë përqindje.

Treguesi i Besimit (TB) ndërtohet për çdo sektor dhe llogaritet si mesatare e thjeshtë e balancave të rregulluara sezonalisht, të treguesve të cilët kanë korrelacionin më të lartë me serinë e referencës (serinë e të dhënave reale të ekonomisë).

Treguesi i Ndjesisë Ekonomike (TNE) ndërtohet duke u bazuar në të njëjtat balanca që përdoren për ndërtimin e TB-ve për secilin sektor (industri, ndërtim, shërbime, tregti dhe konsumatorë), duke synuar të kapë aktivitetin e ekonomisë në vend. Para agregimit të TNE-së, këto balanca standardizohen dhe peshohen.